

**UCHWAŁA NR XXXVII/191/2017
RADY GMINY ZWIERZYN**

z dnia 28 grudnia 2017 r.

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Zwierzyn na lata 2018-2020.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1875) oraz art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 ze zmianami: w 2017r. Dz.U. poz. 1292, poz. 60, poz. 2217) **Rada Gminy Zwierzyn uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Zwierzyn na lata 2018-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zwierzyn oraz Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018r.

Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/191/2017
Rady Gminy Zwierzyn
z dnia 28 grudnia 2017 r.

**Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Zwierzyn
na lata 2018-2020**

Spis treści

- I. Wprowadzenie**
- II. Podstawa prawna**
- III. Diagnoza**
- IV. Zasoby**
- V. Cele Programu**
- VI. Zadania**
- VII. Działania**
- VIII. Finansowanie**
- IX. Monitoring i ewaluacja**

I. WPROWADZENIE

Rodzina stanowi fundament społeczeństwa i trudno sobie wyobrazić bez niej jego funkcjonowanie. Wielu myślicieli, poczynając od Arystotelesa, do dzisiaj podkreśla, że rodzina jest społecznością powołaną do kształtowania życia jednostkowego, a jednocześnie stanowi podstawę życia społecznego. Pomimo, iż powstaje wciąż wiele nowych instytucji nastawionych na wspieranie rozwoju człowieka, żadna z nich nie jest w stanie zastąpić rodziny, która nadal jest najważniejszym środowiskiem życia i rozwoju człowieka.

„W porównaniu z jakąkolwiek organizacją i instytucją, z jakimkolwiek społeczeństwem i państwem, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie” (L. Dyczewski, *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*, Lublin 2003).

Według Jana Szczepańskiego, wybitnego socjologa polskiego, rodzina to „grupa złożona z osób połączonych stosunkiem małżeństwa i stosunkiem rodzice-dzieci” (J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, Warszawa 1972).

Zbigniew Tyszką określił rodzinę jako „zbiorowość ludzi powiązanych ze sobą więzią małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa lub adopcji” (Z. Tyszką, *Socjologia rodziny*, Warszawa 1974).

Dorośli stanowiący element rodziny przekazują dziecku system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowują aktywność i postępowanie dziecka na całe życie, powinni zapewniać poczucie bezpieczeństwa i zaspokojenia potrzeb. Pojawiają się jednak sytuacje, kiedy podstawowe funkcje rodziny ulegają zaburzeniu, a ich wypełnianie wymaga ukierunkowania i pomocy innych. Wtedy pojawia się rola służb takich jak: pomoc społeczna, służba zdrowia, policja, oświata, kuratorzy sądowi i przedstawiciele innych instytucji, zrzeszających się w Zespołach Interdyscyplinarnych i kierujących swe działania na rzecz rodzin w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Działaniem nadrzędnym jest pomoc i wsparcie rodzin, celem przywrócenia prawidłowego w nich funkcjonowania, stąd też założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Podmiotem realizującym ten cel na poziomie gminy Zwierzyn jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzynie. Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zwierzyn.

II. PODSTAWA PRAWNA

- Art. 176 pkt 1 oraz art.,179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

III. DIAGNOZA

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie oraz instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny z terenu Gminy Zwierzyn.

1. Diagnozy środowiska dokonano poprzez analizę dokumentacji poszczególnych jednostek. Poniższe zestawienie tabelaryczne pokazuje statystyczne ujęcie problemów rodzin z Gminy Zwierzyn.

Gminę Zwierzyn na dzień 01.12.2017r. zamieszkiwały 4362 osoby, w tym 913 dzieci. Najwięcej dzieci, bo aż 460 jest w wieku szkolnym.

Wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie w 2017r. (dane na dzień 01.12.2017r.) objętych było 240 rodzin, w których wychowuje się 247 dzieci.

Poniższa tabela przedstawia najczęstsze powody udzielenia pomocy społecznej:

Występujący problem	Liczba środowisk
Ubóstwo	81
Bezrobocie	79
Długotrwała lub ciężka choroba	169
Niepełnosprawność	114
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina niepełna	18
Wielodzietność	38
Alkoholizm/ problem alkoholowy	51
Narkomania	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2
Zdarzenia losowe	3

Problemem najczęściej występującym w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS jest długotrwała lub ciężka choroba. Dokonując porównania do diagnozy wykonanej na potrzeby Programu w roku 2015 należy zauważyć, że liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej GOPS uległa znacznemu zmniejszeniu. Wcześniej głównym problemem rodzin było bezrobocie dziś jest to stan zdrowia. Ilość rodzin, w których występują znaczne problemy opiekuńczo - wychowawcze utrzymuje się na podobnym poziomie, co w poprzednich latach.

Poza wsparciem w ramach pomocy społecznej rodziny korzystają z innych świadczeń finansowych:

Wyszczególnienie	Rok 2017
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	206
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych	323
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	27
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	6

W rodzinach, w których występują największe problemy opiekuńczo - wychowawcze pracuje asystent rodziny zatrudniony w GOPS Zwierzyn. Obecnie objętych asystenturą jest 14 rodzin.

2. Edukacja szkolna w Gminie Zwierzyn, realizowana jest przez Szkołę Podstawową w Zwierzynie, Szkołę Podstawową w Górkach Noteckich oraz Publiczną Szkołę Podstawową w Gościmcu.

W Gminie Zwierzyn w przedziale wiekowym od 0 do 6 lat zamieszkuje łącznie - 343 dzieci od 7 do 15 lat zamieszkuje – 460 dzieci, w wieku 17 do 18 lat - 110 dzieci.

Dzieci wymagające wsparcia specjalistów są na terenie szkoły objęte Pomocą Psychologiczno – Pedagogiczną (dalej: Poradnia) w formie zajęć: korekcyjno - kompensacyjnych i dydaktyczno - wyrównawczych, zajęć o charakterze terapeutycznym (dzieci posiadające opinię Poradni oraz zgłoszone przez wychowawców), zajęciami rewalidacyjnymi (dzieci z orzeczeniem Poradni), w szkołach zatrudnieni są pedagodzy współpracujący z dziećmi i rodzicami w obszarze rozwiązywania problemów.

Dzieci objęte wsparciem psychologiczno –pedagogicznym w placówkach oświatowych:

Uczniowie	Z opinią Poradni	Z orzeczeniem Poradni	Ilość interwencji pedagoga /sytuacji trudnych
Nazwa			
SP Zwierzyn	51	9	8
SP Górki Noteckie	19	3	27
SP Gościmiec	8	2	3

Najczęstszymi problemami zgłaszanymi do pedagogów szkolnych są:

Problemy	Rodzaj problemów
Nazwa	
SP Zwierzyn	Problemy w nauce, zaburzenia zachowania, słaba frekwencja
ZPO Górk Noteckie	Problemy dorastania, problemy z nauką, agresja słowna - przezywanie
PSP Gościmiec	Konflikty rówieśnicze, trudności w nauce i zachowaniu

3. Wszystkie dzieci objęte wychowaniem i edukacją od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej z rodzin, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej, mają możliwość korzystania z ciepłych posiłków w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W 2017r. z nieodpłatnych posiłków korzystało 134 dzieci (stan na 01.12.2017r.). Reasumując liczba dożywianych dzieci w porównaniu do roku 2015 zmniejszyła się blisko o połowę.

4. Działający na terenie gminy Zwierzyn Gminny Zespół Interdyscyplinarny, poza działaniami w rodzinach dotkniętych zjawiskiem przemocy, prowadzi działania profilaktyczne w rodzinach zagrożonych tym zjawiskiem. W 2017 roku wszczęto 17 Procedur Niebieskich Kart. W rodzinach objętych Procedurą żyje 13 dzieci. W toku postępowania wskazano 2 dzieci, jako domniemaną osobę bezpośrednio doznającą przemocy w rodzinie.

5. Jednym z czynników wpływających na zaburzenie środowiska rodzinnego jest alkohol. W 2017 roku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 13 wniosków zgłaszających osoby nadużywające alkoholu, w tym 3 dotyczące pijących kobiet. 9 osób przebadano przez biegłego sądowego pod kątem uzależnienia od alkoholu.

6. Na terenie gminy Zwierzyn funkcjonują 4 przedszkola prowadzone przez Stowarzyszenia: LGD brama Lubuska ze Świebodzina oraz Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Górkach Noteckich.

IV. ZASOBY

1. Instytucje i organizacje działające na rzecz wsparcia rodziny i wspomagające realizację podstawowych jej funkcji działające na terenie Gminy Zwierzyn:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzynie,
- 2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Zwierzynie,
- 3) Szkoła Podstawowa w Górkach Noteckich,
- 4) Szkoła Podstawowa w Zwierzynie,
- 5) Szkoła Podstawowa w Gościmcu,
- 6) Gminny Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 7) Zakłady Opieki Zdrowotnej (Publiczne i Niepubliczne),
- 8) Stowarzyszenie "STOLINA" w Zwierzynie,
- 9) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Górkach Noteckich,
- 10) Pielęgniarka środowiskowo - rodzinna.

2. Powyższe instytucje i organizacje wspierane są przez jednostki z poza gminy Zwierzyn:

- 1) Medyczne poradnie specjalistyczne,
- 2) Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna w Strzelcach Kraj.,
- 3) Komenda Powiatowa Policji w Strzelcach Kraj.,
- 4) Sąd Rejonowy w Strzelcach Kraj.,
- 5) Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Kraj.,
- 6) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drezdenku,
- 7) Placówki Oświatowe z poza terenu gminy,

8) Ośrodek Wczesnej Interwencji w Gorzowie Wlkp.

V. CELE PROGRAMU

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej ustala się następujące cele Programu:

Cel główny:

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Zwierzyn w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo - wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny,
2. Wsparcie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania społecznego,
3. Wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
4. Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
5. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

VI. ZADANIA

Lp.	Zadanie	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzynie
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego - psycholog, prawnik	GOPS w Zwierzynie, GKRPU w Zwierzynie, Urząd Gminy w Zwierzynie
3.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Wszyscy realizatorzy Programu
4.	Zabezpieczenie środków finansowych i organizacja pomocy finansowej dla rodzin wymagających wsparcia	GOPS w Zwierzynie
5.	Podejmowanie działań profilaktycznych	Wszyscy realizatorzy Programu
6.	Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego	Wszyscy realizatorzy Programu

VII. DZIAŁANIA

W celu realizacji powyższych zadań zakłada się realizację następujących działań:

1. **Pomoc i wsparcie Asystenta Rodziny. Wsparcie Interdyscyplinarne.**

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania będą polegały na:

- 1) opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 3) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 4) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 5) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 6) wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- 7) motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 8) udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,

- 9) motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 10) udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 11) podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 12) prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- 13) prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 14) dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny,
- 15) sporządzaniu, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 16) współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 17) współpracy z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Praca asystenta odbywać się będzie w oparciu na konsultację interdyscyplinarną. Sytuacja rodziny każdorazowo konsultowana jest z pracownikiem socjalnym oraz odpowiednim pedagogiem szkolnym.

2. Poradnictwo specjalistyczne

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia.

Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i sprawowania władzy rodzicielskiej.

Realizacja zadania odbywać się poprzez kontynuację organizacji bezpłatnej pomocy prawnej przez radcę prawnego zatrudnionego przy Urzędzie Gminy oraz kontynuację zatrudnienia psychologa w Gminnym Punkcie Konsultacyjnym finansowanym przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Uzależnień. Wsparcie specjalistów jest bezpłatne.

3. Zabezpieczanie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez :

- 1) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej,
- 2) objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- 3) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym:
 - a) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - b) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - c) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

4. Profilaktyka

W ramach działań profilaktycznych:

- 1) szkoły realizują Szkolne Programy Wychowawczo - Profilaktyczne. W ramach programów prowadzi się działania profilaktyczne z zakresu uzależnień, przemocy, profilaktyki zdrowia i wszystkich aktualnie diagnozowanych problemów dziecka i rodziny,
- 2) organizacja akcji społecznych,
- 3) zakup i udostępnianie ulotek i materiałów profilaktycznych,
- 4) organizacja corocznego festynu rodzinnego dla dzieci z terenu Gminy Zwierzyn, zwłaszcza z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym (GOPS),

5) podnoszenie kwalifikacji i udział w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania przemocy, pracy z rodziną w kryzysie oraz profilaktyki uzależnień.

5. Działania zmierzające do utworzenia świetlicy środowiskowej na terenie Gminy Zwierzyn:

- 1) wnikliwa diagnoza środowiska pod kątem potrzeb dzieci (rok 2018),
- 2) pozyskanie miejsca (budynku) gdzie mogłaby zostać zorganizowana świetlica (rok 2018),
- 3) próba pozyskania środków finansowych na utworzenie świetlicy środowiskowej (rok 2019).

VIII. FINANSOWANIE

Działania związane z realizacją Programu finansowane będą ze:

- 1) środków własnych Gminy Zwierzyn,
- 2) dotacji z budżetu państwa,
- 3) środków pozabudżetowych.

IX. MONITORING I EWALUACJA

Odpowiedzialny za monitoring i ewaluację Programu jest Wójt Gminy Zwierzyn. Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w diagnozie oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy konkretne działania należy kontynuować, wzmożyć, czy też zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez GOPS w Zwierzynie w terminie do dnia 31 marca każdego roku po wcześniejszym pozyskaniu sprawozdań z realizacji działań od instytucji realizujących Program.